

NIEUWSBRIEF FLORON-FWT, NR.18, MAART 1998

Verwarring rond kleinbloemige kaasjeskruiden

Corry G. Abbink-Meijerink

In oktober 1993 vond ik te Wierden (km-blok 238-487) langs een voetpad een kaasjeskruid met zeer kleine bloemen. Determinatie met de Heukels' Flora (VAN DER MEIJDEN, 1996) deed me uitkomen op Kleinbloemig kaasjeskruid (*Malva parviflora*): de bloemen waren zeer klein en de vruchten hadden een scherp randje. De plant heb ik ter nadere controle aan Pieter Stolwijk afgegeven, maar hij vond toen geen aanleiding om aan mijn determinatie te twifelen. Publicatie volgde in de Nieuwsbrief FLORON-FWT (ZIJLSTRA & al. 1994).

In oktober 1996 vond ik opnieuw een kleinbloemig kaasjeskruid, nu te Vriezenveen (km-blok 238-490). Er stonden zeker 10 exemplaren, bloeiend en vrucht dragend, naast een mestopslagplaats bij de ingang van een perceel aardappelen. De planten waren buitengewoon sterk ontwikkeld, ongeveer 90 cm hoog. Rondom was veel Grote brandnetel (*Urtica dioica*) aanwezig.

Weer kwam ik uit op Kleinbloemig kaasjeskruid. Wel hadden de planten uit Wierden en Vriezenveen de zeer kleine bloemen gemeen, maar ze waren voor het overige duidelijk verschillend. De bloemen van de Vriezenveense plant waren zeer klein, de vruchten waren duidelijk gevleugeld en de randen van de vleugels maakten een golvende lijn die duidelijk van de ene vrucht in de andere overging. Dan was er maar een mogelijkheid: ik had nu het echte Kleinbloemig kaasjeskruid gevonden. Daarmee stond voor mij vast dat de eerder gevonden plant geen Kleinbloemig kaasjeskruid kon zijn.

Zou die plant dan Rond kaasjeskruid (*Malva pusilla*) kunnen zijn, de andere soort met zeer kleine bloemen?

Dat was echter niet in overeenstemming met een aantal andere kenmerken die in diverse Flora's gegeven worden, zoals lengte van de bijkelkbladen, beharing en netvormige structuur van de vruchtjes, lengte van de vruchtstelen en bewimpeling van de nagel (HEUKELS, 1915; VAN OOSTSTROOM, 1970; VAN DER MEIJDEN, 1983; STACE, 1991; ROTHMALER, 1990; SENGHAS, 1993). Het probleem was dat ik geen materiaal of goede tekeningen van Kleinbloemig kaasjeskruid en Rond kaasjeskruid tot mijn beschikking had.

Daarom werd bij het Rijksherbarium een publicatie opgevraagd over genoemde kaasjeskruiden (KAKOWSKI & MORRISON, 1989).

Dit artikel bracht de oplossing. Het bevatte afbeeldingen van de vruchten van enige kaasjeskruiden. Tot mijn verrassing herkende ik twee afbeeldingen onmiddellijk: Klein kaasjeskruid (*Malva neglecta*) en Rond kaasjeskruid.

Het werd mij duidelijk; ik had een verkeerde uitgangspositie gekozen. Ik had de plant moeten vergelijken met mijn materiaal van Klein kaasjeskruid. Deze soort vind ik wel vaker rond Vriezenveen. Behalve de zeer kleine bloemen waren de overige kenmerken van de plant in overeenstemming met die van Klein kaasjeskruid. Veel planten vormen onder bepaalde omstandigheden kleinere bloemen dan normaal. De vondst uit 1993 te Wierden was dus geen Kleinbloemig kaasjeskruid, maar Klein kaasjeskruid.

Nu de plant die ik in oktober 1996 te Vriezenveen gevonden had. De afbeelding van de vruchten bracht mij op het eerste gezicht op Rond kaasjeskruid, maar klopten de overige kenmerken ook? De publicatie vermeldde de volgende kenmerken:

Kleinbloemig kaasjeskruid	<ul style="list-style-type: none"> • Nagel kaal • Bladeren rond-hartvormig of niervormig, stomp gelobd • Vruchten met gevleugelde en getande randen • Vruchtkelken sterk vergroot
Rond kaasjeskruid	<ul style="list-style-type: none"> • Nagel gewimperd • Bladeren rond-hartvormig of niervormig met afgeronde lobben • Vruchten met scherpe, vleugelloze randen • Vruchtkelken nauwelijks vergroot
kaasjeskruid Vriezenveen 1996	<ul style="list-style-type: none"> • Nagel gewimperd • Bladeren niervormig met afgeronde lobben • Vruchten gevleugeld, doch niet getand • Vruchtkelk vergroot

De plant was op de sterk verrijkte grond fors uitgegroeid en dat maakte beoordeling van de kenmerken moeilijk. Ik kwam tot de conclusie dat wat ik gevleugeld noemde, slechts een scherpe rand was. In hoeverre de vruchtkelk vergroot was, vond ik moeilijk te bepalen, want wat de ene (nauwelijks) vergroot vindt, is in de ogen van de ander sterk vergroot.

Conclusie

De plant van Wierden (km-blok 238-487; 1993) is Klein kaasjeskruid; hiermee is de vermelding in Nieuwsbrief FLORON-FWT 11 gerectificeerd. De plant van Vriezenveen (km-blok 238-490; 1996) is Rond kaasjeskruid.

Literatuur

- HEUKELS, H., 1915. Flora van Nederland. pp. 445-447.
- KAKOWSKI, R.M.D. & I.N. MORRISON, 1989. The biology of Canadian weeds 91. *Malva pusilla* SM. (= *M. rotundifolia* L.). In: Canadian Journal of Plant Science 69: 861-879.
- MEIJDEN, R. VAN DER, 1996. Heukels' Flora van Nederland. p. 163.
- OOSTSTROOM, S.J. VAN, 1970. Heukels-Van Ooststroom. Flora van Nederland. p. 403.
- ROTHMALER, W., 1994. Exkursionsflora von Deutschland, Band 2. p. 243
- SENGHAS, K., & S. SEYBOLD, 1993. Schmeil-Fitschen. Flora von Deutschland. p. 383.
- STACE, C., 1991. New Flora of the British Isles. pp. 259-262.
- ZIJLSTRA, O.G., P.F. STOLWIJK & J.W. BIELEN, 1994. Bijzondere vondsten 1993. [Nieuwsbrief FLORON-FWT 11: 7.](#)